

BM-II.059.1.267.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją nr 3111 Pana Posła Daniela Milewskiego w sprawie „systemu opieki nad dziećmi i jego wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy”, przekazuję poniższe wyjaśnienia.

Regulacja działalności przedszkoli należy do systemu oświaty i leży w gestii Ministra Edukacji Narodowej. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej sprawuje pieczę nad systemem opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, a działalność żłobków, klubów dziecięcych oraz dziennych opiekunów reguluje m.in. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Według danych z Rejestru Żłobków na dzień 31.05.2024 r. w Polsce funkcjonuje 8 112 instytucji opieki nad małymi dziećmi (4774 żłobków, 937 klubów dziecięcych oraz 2401 dziennych opiekunów), oferujących łącznie 236 297 miejsc opieki (odpowiednio 202 826 miejsc w żłobkach, 18 776 w klubach dziecięcych oraz 14 695 u dziennych opiekunów). 81 % instytucji jest prywatnych (tj. 6 583 z 8 112), a oferują one łącznie 64% (150 206 z 236 297) wszystkich miejsc w placówkach opieki. Ogólnopolski wskaźnik użłobkowania wynosi, wliczając do niego dane o aktywnych nianiach, 36%.

Należy podkreślić, że zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 jest zadaniem własnym samorządów. Niemniej Ministerstwo planuje stale wspierać samorzady w tym działaniu, wprowadzając nowe programy oraz instrumenty finansowe czy też zmieniając i dostosowując do aktualnych warunków już funkcjonujące – jak obecnie realizowany Program Aktywny Maluch 2022-2029.

Program Aktywny Maluch 2022-2029, pierwotnie znany jako Maluch+, ogłoszono na początku 2023 roku. Źródłem finansowania programu są Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), Krajowy Planu Odbudowy i Odporności (KPO) oraz budżet państwa. Gdy rząd przejęła Koalicja 15 października, poziom zawieraniu umów z ostatecznymi odbiorcami wsparcia był dalece niezadowolający. Do grudnia 2023 r. zawarto 994 umowy, w tym 589 z gminami i 405 z innymi podmiotami. Zakontraktowana wówczas liczba miejsc w placówkach wyniosła 31 628 (20 737 z KPO i 10 891 z FERS), a liczba placówek wpisanych do rejestru (w przypadku żłobków i klubów dziecięcych) wynosiła 116 z FERS. Wiele podmiotów wycofało się z deklaracji chęci tworzenia nowych miejsc opieki ze względu na

mało atrakcyjne warunki. W związku z niezadawalającym stanem realizacji programu Aktywny Maluch 2022-2029 wszczęto działania naprawcze, zmierzające do zwiększenia liczby miejsc opieki nad małymi dziećmi. Resort przeprowadził konsultacje z urzędami wojewódzkimi, które odgrywają kluczową rolę we wdrażaniu programu oraz z gminami i związkami samorządowymi. W wyniku przeprowadzanych konsultacji przygotowano zmianę programu, mającą podnieść jego skuteczność, m.in. przez uczynienie zasad uczestnictwa bardziej przystępnymi. Ponadto zwiększono dofinansowanie w ramach Krajowego Planu Odbudowy, które podnosi kwotę na tworzenie miejsc opieki dla gmin - w przeliczeniu na jedno miejsce opieki - o ponad 21 tys. zł.

Po pozytywnie zakończonej rewizji KPO budżet Programu wynosi obecnie blisko 6,5 mld zł. Wysokość dofinansowania na tworzenie miejsc opieki dla jednostek samorządu terytorialnego została zwiększona do 57 528 zł bez VAT na 1. miejsce opieki. Gminy, którym w ramach rozstrzygnięć naborów ogłaszanych od 19 stycznia 2023 r. przyznano dofinansowanie do tworzenia miejsc opieki ze środków KPO w kwocie 35 862 zł bez VAT, mogą ubiegać się o zwiększenie środków. Wstrzymany 1 marca 2024 r. nabór ruszył ponownie 25 kwietnia 2024 r., w oparciu o nowe zapisy programu, pod szyldem Aktywnego Malucha 2022-2029. Zmianie uległy następujące zasady:

- wnioskodawca w ciągu 3 miesięcy od ogłoszenia wyników danej tury musi dostarczyć do wojewody dokumenty niezbędne do podpisania umowy, jeśli tego nie zrobi wojewoda może zrezygnować z podpisania umowy,
- w przypadku nieosiągnięcia wskaźnika obsadzenia miejsc opieki na wymaganym minimalnym poziomie 80%, wojewoda otrzymał możliwość odstąpienia od dochodzenia zwrotu środków na ich tworzenie w przypadku dofinansowania przekazanego ze środków KPO, jeśli dany podmiot udowodni, że nieosiągnięcie wymaganego obsadzenia było spowodowane obiektywnymi okolicznościami,
- dofinansowanie do utworzonych w ramach Programu miejsc opieki, nieobsadzonych powyżej minimalnego wymaganego progu 80%, będzie przyznane, jeśli w przypadku tych nieobsadzonych miejsc opieki podmiot odpowiedzialny zapewni dostępność usługi,
- dla podmiotów niepublicznych skrócono do 2 lat okres trwałości i obniżono wskaźniki obsadzenia miejsc w tym okresie z 80% do 60%. Jeśli nie osiągnąwszy 60% wykażą jednak gotowość do osiągnięcia tego progu, nie będą musiały zwracać otrzymanych środków.

Składanie wniosków w ramach programu Aktywny Maluch możliwe będzie do końca 2025 r., do wyczerpania środków lub osiągnięcia wskaźników określonych w programie. Podmioty, które wniosek o dofinansowanie złożą do końca czerwca, decyzję w jego sprawie poznają do 28 lipca. Docelowo utworzonych ma zostać 102 tys. miejsc, z tego 47,5 tys. finansowanych będzie ze środków KPO, a 55 tys. z FERS.

Ponadto, 12 czerwca 2024 r., w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszona została ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka - „Aktywny rodzic”(Dz. U. poz. 858), która jest elementem kompleksowej reformy systemu wspierania opieki nad dziećmi do lat 3. Program „Aktywny

rodzic” stanowi realizację zapowiedzi zawartej w exposé Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska. Ustawa wprowadzająca do polskiego systemu prawnego 3 nowe świadczenia:

- świadczenie „aktywni rodzice w pracy”,
- świadczenie „aktywnie w żłobku”,
- świadczenie „aktywnie w domu”.

Świadczenie „aktywni rodzice w pracy” kierowane będzie do czynnych zawodowo rodziców dziecka w wieku od 12 do 35 miesiąca życia. Ustawa definiuje aktywność zawodową, której poziom i rodzaj będzie uprawniał do otrzymywania świadczenia. „Aktywni rodzice w pracy” będzie przysługiwać w wysokości 1500 zł miesięcznie przez okres 24 miesięcy od 12 do 35 miesiąca życia dziecka. W przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, powyższe świadczenie będzie przysługiwało w podwyższonej wysokości 1900 zł miesięcznie.

Z kolei „aktywnie w żłobku” zastąpi obecnie funkcjonujące i zdecydowanie mniej korzystne dofinansowanie do opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, uregulowane w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat trzech i przysługujące w wysokości do 400 zł miesięcznie. „Aktywnie w żłobku” dedykowane będzie rodzicom małych dzieci, uczęszczających do żłobka, klubu dziecięcego lub dziennego opiekuna. Świadczenie będzie przysługiwało w wysokości do 1500 zł miesięcznie na dziecko lub do 1900 zł miesięcznie na dziecko niepełnosprawne, jednak jego kwota nie może przekroczyć wysokości opłaty, jaką rodzic ponosi za pobyt dziecka w instytucji opieki (do opłaty tej nie wlicza się opłaty za wyżywienie). Podobnie jak dotychczasowe dofinansowanie opłaty za pobyt dziecka w instytucji opieki, świadczenie „aktywnie w żłobku” nie będzie trafiało bezpośrednio do rodziców. Po złożeniu przez rodzica wniosku o jego przyznanie, kwota świadczenia będzie przekazywana co miesiąc bezpośrednio podmiotowi prowadzącemu instytucję opieki (na wskazany przez ten podmiot rachunek bankowy) z przeznaczeniem na obniżenie opłat za pobyt dzieci ponoszonych przez rodziców.

Wraz z wprowadzeniem świadczenia „aktywnie w żłobku” uchylone zostaną dotychczas obowiązujące przepisy ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, dotyczące dofinansowania obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Rodzic będzie mógł zachować prawo do wcześniej przyznanego ww. dofinansowania na zasadzie ochrony praw nabytych z możliwością przejścia na nowe świadczenia, w szczególności zdecydowanie bardziej korzystne świadczenie „aktywnie w żłobku”.

Trzecim filarem programu „Aktywny rodzic” będzie świadczenie „aktywnie w domu” które zastąpi dotychczas funkcjonujący (i mniej korzystny, gdyż nie przysługujący na pierwsze dziecko) rodzinny kapitał opiekuńczy. „Aktywnie w domu” będzie przysługiwało na każde dziecko w rodzinie w wieku od 12 do 35 miesiąca życia i będzie wypłacane w wysokości 500 zł miesięcznie przez 24 miesiące. Jest to wsparcie kierowane do tych rodziców małych dzieci, którzy nie będą uprawnieni lub z własnej woli nie zdecydują się na skorzystanie z dwóch

wcześniej opisanych form pomocy. Wprowadzenie świadczenia „aktywnie w domu” będzie wiązało się z uchynieniem dotychczas obowiązującej ustawy o rodzinnym kapitale opiekuńczym, przy jednoczesnym zachowaniu praw nabytych, tj. zagwarantowaniu rodzicowi prawa do pobierania wcześniej przyznanego rodzinnego kapitału opiekuńczego - z możliwością przejścia przez tego rodzica na nowe świadczenie jeśli jest ono dla niego bardziej korzystne.

Ustawa przewiduje, że wybór jednego z trzech powyższych świadczeń zależy od decyzji rodzica z zastrzeżeniem, że na to samo dziecko, za dany miesiąc, może być wypłacone tylko jedno ze świadczeń. Rodzic będzie miał przy tym możliwość wielokrotnej zmiany świadczeń, tj. rezygnacji z jednej formy wsparcia i przejścia na drugą. Wnioski będzie można składać od 1 października 2024 r. Podobnie jak w przypadku świadczenia wychowawczego, świadczenia dobry start, rodzinnego kapitału opiekuńczego i dofinansowania opłaty żłobkowej, wnioski o świadczenia z programu „aktywny rodzic” będzie przyjmował i wypłacał Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Ponadto, ustawa o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka „Aktywny rodzic” wprowadza regulacje pozwalające na realizację dodatkowych programów związanych z rozwojem opieki wczesnodziecięcej, w tym szerokiego programu szkoleniowych służących wzrostowi jakości opieki żłobkowej w całej Polsce.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Aleksandra Gajewska

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/